

I. ĮVADAS

- ▶ 2016 m. palyginti su 2015 m., lietuviškos kilmės prekių eksportas (išskyrus energetinius produktus) turėtų augti 5,0 proc. – iki € 11,1 mlrd. 2016 m. lietuviškos kilmės prekių eksporto plėtra turėtų spartėti ir numatoma, kad sieks 5,7 proc. Spartesnį nei praeitais metais eksporto augimą lems stiprus Euro zonos ir Skandinavijos ekonomikų augimas. Eksporto kainos vis dar turėtų mažėti 2016 m., tačiau nuo 2017 m., turėtų išsilyginti ir pradėti augti.
- ▶ 2016 m. prekių reeksportas (išskyrus energetinius produktus) turėtų siekti € 9,1 mlrd. ir, palyginti su 2015 m., turėtų augti 4,6 proc., o 2017 m., palyginti su 2016 m. turėtų toliau augti 2,0 proc. Paklausa tiems reeksporto produktams, kuriems negalioja Rusijos sankcijos, turėtų vėl augti, tačiau daug lėtesniais tempais nei prieš Rusijos recesiją.
- ▶ 2016 m. paslaugų eksportas turėtų siekti € 6,7 mlrd. ir, palyginti su 2015 m., turėtų augti 8,3 proc., o 2017 m., palyginti su 2016 m. turėtų augti 7,3 proc. Paslaugų eksporto augimas 2015 m., tik šiek tiek sulėtėjo, tačiau jau šiais metais turėtų grįžti prie įprasto augimo tempo, negana to, paslaugų eksporto kainos toliau auga.

Lentelė 1. Eksporto vertės prognozė

Rodikliai	Laikotarpis	2015		2016		2017	
		vertė mlrd. €	pokytis proc.	vertė mlrd. €	pokytis proc.	vertė mlrd. €	pokytis proc.
Lietuviškos kilmės prekių eksportas (išskyrus energetinius produktus)		10,5	2,6%	11,1	5,0%	11,7	5,7%
Prekių reeksportas (išskyrus energetinius produktus)		8,7	-11,5%	9,1	4,6%	9,2	2,0%
Paslaugų eksportas		6,2	6,0%	6,7	8,3%	7,2	7,3%

II. PROGNOZIŲ PALYGINIMAS

- ▶ 2015 m. rugpjūčio mėn. „Versli Lietuva“ prognozavo, kad lietuviškos kilmės prekių eksportas (išskyrus energetinius produktus) 2015 m. palyginti su 2014 m. turėtų augti 1,0 proc. ir reeksportas (išskyrus energetinius produktus) turėtų mažėti 14,5 proc. Iš tikrųjų, lietuviškos kilmės prekių eksportas (išskyrus energetinius produktus) paauogo 2,7 proc., o reeksportas sumažėjo 11,5 proc. Mūsų per daug pesimistinė lietuviškos kilmės prekių eksporto (išskyrus energetinius produktus) prognozė aiškintina tuo, kad po 11 mėnesių Lietuvos statistikos departamentas patikslino lietuviškos kilmės prekių eksportą ir pridėjo 62 milijonus Eurų, taip pat antroje metų pusėje buvo netikėtai eksporto kainų augimas (metinis augimas du ketvirčius iš eilės), kurį daugiausia lėmė grūdų, drabužių, farmacijos produktų ir daržovių eksporto kainos. Antrame 2015 m., pusmetyje pasaulinė prekyba taip pat šiek tiek atsigavo po smukimo pirmame pusmetyje.
- ▶ 2015 m. rugpjūčio mėn. prognozavome, kad 2015 m. prekių reeksportas (išskyrus energetinius produktus) turėtų kristi 14,5 proc. Iš tikrųjų reeksportas mažėjo 11,5 proc. Stiprų reeksporto smukimą į Rusijos rinką, iš dalies kompensavo spartus reeksporto augimas į Lenkijos, Jungtinės Karalystės, Nyderlandų ir Čekijos rinkas.
- ▶ Paslaugų eksportas augo sparčiau nei prognozavome 2015 m. rugpjūtį, todėl siekiant didesnio tikslumo buvo patobulintas paslaugų eksporto skaičiavimo modelis.

Lentelė 2. Prognozių palyginimas

Rodikliai	Laikotarpis	2015 m. rugpjūčio mėn. prognozė		2016 m. vasario mėn. prognozė	
		2016	2017	2016	2017
Lietuviškos kilmės prekių eksportas (išskyrus energetinius produktus)		3,8%	3,8%	5,0%	5,7%
Prekių reeksportas (išskyrus energetinius produktus)		-1,1%	16,6%	4,6%	2,0%
Paslaugų eksportas		1,3%	2,6%	8,3%	7,3%

III. LIETUVIŠKOS KILMĖS PREKIŲ EKSPORTAS (IŠSKYRUS ENERGETINIUS PRODUKTUS)

- ▶ 2016 m. lietuviškos kilmės prekių eksportas (išskyrus energetinius produktus) turėtų siekti € 11,1 mlrd. ir, palyginti su 2015 m., turėtų augti 5,0 proc. 2017 m. eksporto plėtra turėtų spartėti ir numatoma, kad sieks 5,7 proc.
- ▶ Ilguoju periodu eksporto apimtys priklauso nuo gamybos pajėgumo.¹ Gamybos pajėgumus apibrėžia prekybai atviro sektoriaus produkcija², apskaičiuota pagal Cobb-Douglas gamybos funkciją, naudojant darbo ir kapitalo parametrus. 2015 m. kapitalas sparčiai augo dėl investicijų į įrenginius ir gamybos priemones, todėl didėjo ir potenciali produkcija, gerindama ilgojo laikotarpio lietuviškos kilmės prekių eksporto perspektyvą. Tačiau darbo užmokesčio kaštų augimas gamybos sektoriuose 2015 m. augo toliau, o tai silpnina Lietuvos konkurencingumą ilguoju laikotarpiu.
- ▶ Trumpuoju periodu, eksporto apimtys priklauso nuo paklausos užsienio rinkose³ augimo. Per pirmus tris 2015 m. ketvirčius paklausa užsienio rinkose mažėjo, tačiau augo ketvirtame ketvirtyje. Dėl palankių augimo perspektyvų pagrindinėse Lietuvos eksporto rinkose Europoje, tikėtinas ir potencialios eksporto rinkos lietuviškos kilmės produktams didėjimas.
- ▶ Nors eksporto kainos augo antrame 2015 m., pusmetyje, tikėtina, kad 2016 m. jos toliau mažės, tačiau nuo 2017 m. turėtų išsilyginti ir pradėti augti. Tarptautinės organizacijos taip pat prognozuoja kainų mažėjimą 2016 m., daugiausia dėl silpnos pasaulinės paklausos, ypačiai besivystančiose rinkose, didelio produkcijos perviršio ir stipraus dolerio. Nors 2017 m. tikimės kainų augimo, tačiau nemanome, kad vidutiniuoju laikotarpiu kainos pasieks rekordinį 2012 m. ir 2013 m. lygį.

IV. PREKIŲ REEKSPORTAS (IŠSKYRUS ENERGETINIUS PRODUKTUS)

¹ Anksčiau naudota modelio versija aprašyta: Notten, Thomas. E.H. (2012). The role of supply and demand factors for Lithuanian exports: an ARDL bounds testing approach. *Pinigų Studijos*, 2012 gruodis nr. 2, pp. 20-39. http://www.lb.lt/pinigu_studijos_2012_m_nr_2#page=21.

² Atvirą sektorių sudaro žemės ūkis, miškininkystė ir žvejyba bei apdirbamoji gamyba.

³ Užsienio paklausos rodiklis suskaičiuotas dvigubi svėrimo metodu pasvėrus (angl. double reweighted) pagrindinių Lietuvos eksporto partnerių importo apimties pokyčių raidą pagal jų eksporto partnerių ir vidinės gamybos prekių grupės (neįskaitant energetinių produktų) eksportą.

▶ 2016 m. prekių reeksportas (išskyrus energetinius produktus) turėtų siekti € 9,1 mlrd. ir, palyginti su 2015 m., turėtų augti 4,7 proc., o 2017 m., palyginti su 2016 m. turėtų toliau augti 2,0 proc. Palyginti su 2015 m. rugpjūčio mėnesio prognoze, pagerinome reeksporto augimo perspektyvą, dėl geresnių nei tikėtasi reeksportu užsiimančių įmonių rezultatų 2015 m. Stiprų reeksporto smukimą į Rusijos rinką iš dalies kompensavo spartus reeksporto augimas į Lenkijos, Jungtinės Karalystės, Nyderlandų ir Čekijos rinkas. Ilguoju laikotarpiu, 2018-2019 m., metinis augimo tempas turėtų paspartėti iki dviženkliai maždaug 10 procentų augim, dėl Rusijos ir kitų NVS šalių tikėtino ekonomikų atsigavimo ir politinių įtampų mažėjimo, kuris greičiausiai lemtų ir maisto produktų embargo atšaukimą.

▶ Tiek ilguoju, tiek ir trumpuoju periodais reeksporto apimtis priklausys nuo NVS šalių ekonomikų augimo – labiausiai Rusijos – bei Lietuvos reeksporto ir konkurentų kainų santykio.⁴ Praeitais metais Rusijos ekonomika susitraukė mažiau nei iš pradžių prognozuota ir nors šiais metais prognozuojamas tolesnis ekonomikos nuosmūkis, tačiau vėl gi mažesnis nei iš pradžių manyta.

▶ Manome, kad konkurentų kainos toliau sumažės, spaudžiamos NVS šalių valiutų nuvertėjimo.

▶ Reeksporto kainos ilguoju periodu keisis lygiagrečiai importuotų prekių skirtų reeksportui kainoms. O trumpuoju periodu kainos priklausys tiek nuo importo skirtu reeksportui kainų, tiek ir nuo euro ir rublio kurso. Įvykęs Rusijos rublio nuvertėjimas, o taip pat ir kitų NVS šalių valiutų nuvertėjimas darys stiprų neigiamą spaudimą Lietuvos reeksportuojamų prekių kainoms.

V. PASLAUGŲ EKSPORTAS

▶ 2016 m. paslaugų eksportas turėtų siekti € 6,7 mlrd. ir, palyginti su 2015 m., turėtų augti 8,3 proc., o 2017 m., palyginti su 2016 m. turėtų augti 7,3 proc.

▶ Versli Lietuva sukūrė naują paslaugų eksporto ekonometrinių modelių. Senajame modelyje vienas pagrindinių veiksnių apibrėžiančių lietuviškų paslaugų eksportą buvo prekių srautai tarp ES ir Rusijos, kurie 2015 m. sparčiai smuko, tačiau lietuviškų paslaugų eksporto augimas tik šiek tiek sulėtėjo, todėl naujame modelyje naudojame prekybos partnerių paslaugų importo rodiklį kaip pagrindinį veiksnių, apibrėžiantį paslaugų eksportą.

▶ Kitas svarbus indikatorius paslaugų eksporto kainų paaiškinimui yra santykis tarp Lietuvos ir konkurentų (paslaugų atvejų lyginami 22-os šalies konkurentės paslaugų eksporto kainų lygi) paslaugų eksporto. Minimieji indikatoriai svarbūs tiek ilguoju, tiek ir trumpuoju periodais.

▶ Paslaugų eksporto kainas yra sunkiau prognozuoti. Vis gi geriausia tai daryti, atsižvelgiant į konkurenčių šalių kainas. Pastarosioms prognozuojamas nežymus augimas, daugiausia dėl laukiamos žemos infliacijos išsivysčiusiose šalyse.

VI. RIZIKOS IR NEAPIBRĖŽTUMAS

▶ Tarptautinės institucijos neprognozuoja žaliavų kainų augimo trumpuoju laikotarpiu, tačiau, jei išsipildytų aukštesnių žaliavų kainų scenarijus, tai lemtų didesnes eksporto vertes.

▶ Dėl euro/dolerio kurso svyravimų, prognozėje naudota fiksuotas euro/dolerio kursas (1,10 USD = 1 EUR). Jeigu doleris stiprės, brangs ir žaliavų kainos, o tai teigiamai įtakos eksporto pajamas. Kita vertus brangstantis doleris didins gamyboje naudojamų importinių žaliavų kainas.

▶ Rizikos, kurios gali daryti neigiamą įtaką dabartinei prognozei, yra tolimesnis Kinijos augimo lėtėjimas ir gilėjanti besivystančių rinkų, tame tarpe ir Rusijos, recesija.

▶ Dar viena rizika yra Jungtinės Karalystės pozicija ES ir galimas jos pasitraukimas, kurį lydėtų pasitraukiantys kapitalo srautai. Išstojimas taip pat greičiausiai lemtų protekcionistinių priemonių įvedimą, o taip pat svaro nuvertėjimą, kuris brangintų lietuviškas prekes Jungtinėje Karalystėje.

▶ Tačiau didžiausia rizika būtų Šengeno erdvės panaikinimas, kadangi tai reikštų sienų kontrolės sugražinimą tarp ES šalių, kuris ženkliai apsunkintų prekybą, o ypačingai transporto įmonių veiklą.

⁴ Daugiau informacijos apie Lietuvos reeksporto prognozei naudotą ekonometrinių modelių galima rasti: Notten, Thomas. E.H. (2015). The determinants and economic importance of Lithuanian re-exports. *P pinigų Studijos*, 2015 gruodis nr. 2, pp. 5-26. http://www.lb.lt/ps_2015_2_notten.